

_____ *hokimligi*
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ *maktabgacha*
va maktab ta'limi bo'limi
tasarrufidagi

___ *-umumiy o'rta ta'lim maktabi*
boshlang'ich sinf o'qituvchisi

_____ *ning*
20__-20__-o'quv yili 9-sinf
o'zbek tili fanidan II chorak uchun

DARS

ISHLANMALARI

20__-20__-o‘quv yili 9-sinf o‘zbek tili fanidan II chorak uchun taqvim mavzu rejasi

№	O‘tiladigan mavzular rejasi	Nazariy soat	Dars o‘tkazish muddati	Dars o‘tkazilgan sana
1.	Ekologiya va biz.	1		
2.	Kesimning ifodalanishi.	1		
3.	Ekologik madaniyat. Matn bilan ishlash.	1		
4.	Ot-kesmda –dir shaklining qo‘llanishi	1		
5.	Abdurahmon Akbar. Tabiat, sen onamiz.	1		
6.	Mehnat baxt keltirar.	1		
7.	Fe’l - kesim va ularda yordamchi fe’llarning qo‘llanishi	1		
8.	Nazorat ishi-3	1		
9.	Burch va huquqlarimiz Izohlovchi, uning ifodalanishi	1		
10.	Burch va huquqlarimiz Izohlovchi, uning ifodalanishi. Mashqlar ustida ishlash.	1		
11.	Bosh qomusimiz.	1		
12.	Bilasizmi?	1		
13.	O‘zbekistonning me'moriy yodgorliklari	1		
14.	Aniqlovchi	1		
15.	Me'moriy obidalar	1		
16.	Me'moriy obidalar	1		
17.	Takrorlash	1		
18.	Aniqlovchining ifodalanishi	1		
19.	Adabiy o‘qish. Takrorlash.	1		
20.	Nazorat ishi-4	1		

Sana:				
Sinf:				

Mavzu: Ekologiya va biz.

Maqsadlar:

a) ta'limiy: o'zbek tilida erkin muloqotga kirishishni o'rgatish va bilimlarini yanada oshirish. Og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini shakillantirish. Yangi nutqiy mavzular, ularni ifodalashga xizmat qiluvchi leksik va grammatik vositalar haqida tushuncha berish.

b) tarbiyaviy: Nutqiy mavzularni izchil va oson o'zlashtirishi, mavzu doirasida unga xos nutqiy qoliplarni aks ettirgan matn, matn yuzasidan topshiriq, dialog, mashqlar va uy vazifasini bajarishni o'rgatish.

d) rivojlantiruvchi: o'quvchilar nutqini yuqori darajada o'stirish, og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish, yozma savodxonligini oshirish.

Milliy o'quv dasturidagi malaka talablari bilan mosligi:

Og'zaki nutq: atrof-dagilar bilan muloqotga kirisha olish, muloqot odobiga rioya qila oladi; rasmlar, odamlar, narsalar va voqealarni og'zaki tasvirlay oladi; o'quv dasturida berilgan mavzular yuzasidan fikr bildiradi;

Yozma nutq: bo'g'in ko'chirish, bosh harflar imlosiga rioya qiladi.

Tinglab tushunish: tinglangan monologik nutq va suhbatdan so'zlovchining nutq ohangini belgilay oladi; berilgan savolni tushunadi va mantiqli javob bera oladi, jonli nutq, audiomatn shaklidagi matnlarning xulosasi va g'oyasini ayta oladi.

Darsning metodi: og'zaki (suhbat, savol-javob)

Darsning vositalari: o'quv dasturi, dars rejasi, mashq daftari, "O'qituvchi kitobi", xattaxta, texnik jihozlar.

I.Tashkiliy qism: Salomlashish, yo'qlama qilish, o'quvchilarni darsga tayyorgarliklarini tekshirish.

II. Yangi mavzu bayoni:

Rasmdan foydalanib, berilgan tayanch so'z va so'z birikmalari ishtirokida gaplar tuzing.

Tayanch so'z va birikmalar: ekologiya, tabiat va biz, ekologik muammolar, salomatlik asosi, atrof-muhit, toza saqlash, suvni ifloslantirmaslik, isrof, noyob, salomatlik.

Namuna: Tozalik - salomatlik garovi.

Matnni o'qing, mazmunini so'zlab bering. Matnga oid savollar tuzing.

Suv hayot demakdir

Suv - hayot manbai, inson salomatligining garovi. Odam o'zini yaxshi his qilishi uchun faqat toza ichimlik suvidan foydalanishi kerak. Bugungi kunda suvni tejab ishlatish, ariq va anhorlarga axlatt ashlamaslik haqida uka-singillarimizga gapirib bersak, o'zimiz ularga o'rnak bo'lsak, maqsadga muvofiq bo'ladi. Suvga tupurish, unga xascho'p tashlash hamda isrof qilish qadimdan qoralangan. Suv nafaqat inson uchun, balki butun tabiat, o'simlik va hayvonot dunyosi uchun ham juda zarur. Agar suv bo'lmasa butun borliq, shu jumladan insoniyat ham yo'q bo'lib ketishi mumkin. Shuning uchun, aziz o'quvchilar, suvdek noyob xazinamizni asraylik. Shunda ona tabiat bizga o'zining barcha boyliklarini in'om etib, el-yurtimiz boybadavlat, farovon yashaydi.

Lug'at

tejamoq – экономить

maqsadga muvofiq –

целенаправленно

borliq – окружающий мир,
вселенная

manba – источник

xas-cho'p – мусор

insoniyat – человечество

tupurish – плевать, плеватьсья

Bilib oling!

Kesim gapning markaziy bo'lagi hisoblanib, ega haqida ma'lumot beradi. U nima qildi?, nima qilyapti?, nima qildi? so'roqlariga javob bo'ladi. Masalan: *Men maktabga boraman.*

Fe'ldan boshqa so'z turkumlari bilan ifodalangan kesim **ot-kesim** deyiladi. Ot-kesimlar quyidagicha ifodalanadi:

Ot bilan: *O'zbekistonning poytaxti – Toshkent.*

Sifat bilan: *Bizning yurtimiz juda go'zal.*

Harakat nomi bilan: *Bizning maqsadimiz a'lo baholarga o'qish.*

Olmosh bilan: *Bizning maktabimiz – shu.*

Ibora bilan: *Tepa sochi tikka bo'ldi.*

III. Yangi mavzuni mustahkamlash:

1. Matnga sarlavha toping. Ona tilingizga tarjima qiling.
2. Ma'naviy va moddiy boylikni qanday tushunasiz.
3. Madaniyatli kishi jumlasiga ta'rif bering.
4. Quyidagi jumlaning davom ettiring: ekologiyani asrash uchun ...

IV. O'quvchilarni rag'batlantirish. darsni yakunlash, darsda faol qatnashgan o'quvchilar rag'bat kartochkalari bilan rag'batlantiriladi.

V. Uyga vazifani e'lon qilish: yangi mavzuni to'liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

O'IBDO': _____

(imzo)

(sana)

Sana:				
Sinf:				

Mavzu: Kesimning ifodalanishi.

Maqsadlar:

a) ta'limiy: o'zbek tilida erkin muloqotga kirishishni o'rgatish va bilimlarini yanada oshirish. Og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirish. Yangi nutqiy mavzular, ularni ifodalashga xizmat qiluvchi leksik va grammatik vositalar haqida tushuncha berish.

b) tarbiyaviy: Nutqiy mavzularni izchil va oson o'zlashtirishi, mavzu doirasida unga xos nutqiy qoliplarni aks ettirgan matn, matn yuzasidan topshiriq, dialog, mashqlar va uy vazifasini bajarishni o'rgatish.

d) rivojlantiruvchi: o'quvchilar nutqini yuqori darajada o'stirish, og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish, yozma savodxonligini oshirish.

Milliy o'quv dasturidagi malaka talablari bilan mosligi:

Og'zaki nutq: atrofdegilar bilan muloqotga kirisha olish, muloqot odobiga rioya qila oladi; rasmlar, odamlar, narsalar va voqealarni og'zaki tasvirlay oladi; o'quv dasturida berilgan mavzular yuzasidan fikr bildiradi;

Yozma nutq: bo'g'in ko'chirish, bosh harflar imlosiga rioya qiladi.

Tinglab tushunish: tinglangan monologik nutq va suhbatdan so'zlovchining nutq ohangini belgilay oladi; berilgan savolni tushunadi va mantiqli javob bera oladi, jonli nutq, audiomatn shaklidagi matnlarning xulosasi va g'oyasini ayta oladi.

Darsning metodi: og'zaki (suhbat, savol-javob)

Darsning vositalari: o'quv dasturi, dars rejasi, mashq daftari, "O'qituvchi kitobi", xattaxta, texnik jihozlar.

I.Tashkiliy qism: Salomlashish, yo'qlama qilish, o'quvchilarni darsga tayyorgarliklarini tekshirish.

II.Yangi mavzu bayoni:

Savollarga yozma ravishda javob bering.

1. Turli chiqindilarni daryo va kanallarga oqizilishi nimalarga olib keladi?
2. Bugungi kunda suvni qanday tejash kerak?
3. Nega suv - hayot manbai deyiladi?
4. Ona tabiat inson hayotida qanday o'rin egallaydi?
5. El-yurtimiz farovon yashashi uchun tabiatga qanday munosabatda bo'lishimiz kerak?

Matnni o'qing, uning mazmuni asosida berilgan savol va topshiriqlarni bajaring.

Tabiatda go'yoki yer maydonining muayyan joy lari aynan qandaydir xo'jalik tarmog'ini joylashtirish uchun yaratilgan ko'rinadi. Har bir joy xo'jalik va aholini muayyan miqdorda sig'dira oladi, shunga ko'ra, undan ortig'i tabiiy muvozanatni, ekologik vaziyatni buzadi.

Tabiat muvozanatining buzilishiga, asosan, dunyo iqtisodiyotida ishlab chiqarishning tez rivojlanib borishi, tabiiy boyliklarni keskin o'zlashtirish hamda aholi sonining tez o'sib borishi sabab bo'lib, bu turli tabiiy ofatlarga olib kelmoqda. Bugungi kunda iqtisodiy masalalarni yechishda ekologik muammolarga e'tibor berish asosiy vazifalarimizdan biri bo'lib qoldi.

III.Yangi mavzuni mustahkamlash:

1. Matnga sarlavha qo'ying.
2. Nima uchun tabiatda har bir narsa o'z o'rniga ega deymiz?
3. Ishlab chiqarishning o'sishi nimalarga bog'liq?
4. Ekologik vaziyatning o'zgarishiga nimalar ta'sir etmoqda?

IV.O'quvchilarni rag'batlantirish. darsni yakunlash, darsda faol qatnashgan o'quvchilar rag'bat kartochkalari bilan rag'batlantiriladi.

V. Uyga vazifani e'lon qilish: Hozirgi kunda dolzarb hisoblangan ekologik muammolar haqida ma'lumot yozing.

O'IBDO': _____

(imzo)

(sana)

Sana:				
Sinf:				

Mavzu: Ekologik madaniyat. Matn bilan ishlash.

Maqsadlar:

- a) ta'limiy: o'zbek tilida erkin muloqotga kirishishni o'rgatish va bilimlarini yanada oshirish. Og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirish. Yangi nutqiy mavzular, ularni ifodalashga xizmat qiluvchi leksik va grammatik vositalar haqida tushuncha berish.
- b) tarbiyaviy: Nutqiy mavzularni izchil va oson o'zlashtirishi, mavzu doirasida unga xos nutqiy qoliplarni aks ettirgan matn, matn yuzasidan topshiriq, dialog, mashqlar va uy vazifasini bajarishni o'rgatish.
- d) rivojlantiruvchi: o'quvchilar nutqini yuqori darajada o'stirish, og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish, yozma savodxonligini oshirish.

Milliy o'quv dasturidagi malaka talablari bilan mosligi:

Og'zaki nutq: atrofdegilar bilan muloqotga kirisha olish, muloqot odobiga rioya qila oladi; rasmlar, odamlar, narsalar va voqealarni og'zaki tasvirlay oladi; o'quv dasturida berilgan mavzular yuzasidan fikr bildiradi;

Yozma nutq: bo'g'in ko'chirish, bosh harflar imlosiga rioya qiladi.

Tinglab tushunish: tinglangan monologik nutq va suhbatdan so'zlovchining nutq ohangini belgilay oladi; berilgan savolni tushunadi va mantiqli javob bera oladi, jonli nutq, audiomatn shaklidagi matnlarning xulosasi va g'oyasini ayta oladi.

Darsning metodi: og'zaki (suhbat, savol-javob)

Darsning vositalari: o'quv dasturi, dars rejasi, mashq daftari, "O'qituvchi kitobi", xattaxta, texnik jihozlar.

I.Tashkiliy qism: Salomlashish, yo'qlama qilish, o'quvchilarni darsga tayyorgarliklarini tekshirish.

II. Yangi mavzu bayoni:

Suhbatni davom ettiring.

- Geografiya darsi munozara shaklida o'tkazildi.
- Qaysi mavzuda?
- „Biz va ekologiya muammolari“ mavzusida.
- Ekologiya nima degani?
- Hayvonot olami, o'simliklar dunyosi va odamlarning yashash muhiti bilan munosabati haqidagi fandir.

Matnni o'qing. Matn asosida savol va topshiriqlarni bajaring.

Tabiat muvozanati - hayot muvozanati

Ayrim kishilar butun bahor-u yoz ko'zimizni yashnatgan, bahri dilimizni musaffo havosi bilan yayratgan barglarni kuzda xazonlardan qutulish uchun yoqadilar. To'kilgan yaproqlarni to'plab yoqish o'zlari uchun qanchalik zararli ekanini fahmlamaydilar.

Quruq o'tinni yoqish jarayonida juda xavfli bo'lgan dioksin moddasi ajralib chiqadi. Yoqish o'rniga yaproqlarni bir joyga to'plab, ho'llab ko'mish kerak. O'shanda chiqindilar ma'lum vaqt o'tgach, tayyorgina o'g'itga aylanadi. Dioksin oshqozon-ichak yo'li orqali inson tanasiga kiringach, oshqozon osti bezi, o'pka va immun tizimini zararlaydi.

Ko'pincha xavfli o'sma va og'ir kasalliklarning kelib chiqishiga sabab bo'ladi. Inson tabiatning bir qismi ekanini tushunishi, tabiatga ko'rsatayotgan ta'siri qaytib kelib o'ziga salbiy ta'sir etishini anglashi lozim.

Lug'at

yayratmoq – здесь: радовать

xazon – листья; листопад

ajralib chiqmoq – выделяться

salbiy – отрицательный

oshqozon osti bezi – поджелудочная железа

o'tin – дрова

o'g'it – удобрение

o'sma – опухоль

fahmlamoq – осознавать

chiqindilar – отходы

Berilgan gaplarni ko'chiring. *-dir* qo'shimchasining qo'l lanishiga e'tibor bering.

1. Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir.
2. Kulish umrni uzaytirish vositasidir.
3. Tabiat naqadar go'zaldir.
4. „Shum bola“ avtobiografik asar hisoblanadi.
5. Oybek adabiyotshunoslik ilmining barcha tur va janrlarida chuqur iz qoldirgan yozuvchi sanaladi.
6. O'quvchining vazifasi atrof-muhitni toza saqlashdir.

Bilib oling!

Kesim boshqa so'zlar bilan ifodalanganda, ko'pincha, *-dir* qo'shimchasini oladi. Bu qo'shimcha tasdiq, ta'rif-tavsif, ta'kid ma'nolarini bildirishga ham xizmat qiladi. *-dir* anglatgan ma'no **bo'ladi, hisoblanadi, sanaladi** fe'llari ifodalovchi ma'nolarga sinonimdir. Masalan: *Tabiat muvozanati, hayot muvozanatidir.*

Gaplarni to'ldiring va yozing.

1. Turli chiqindilarning daryo va kanallarga oqizilishi .
2. Tabiiy muvozanatning buzilishi ... .
3. Xazonlarni yoqish oqibatida ... .
4. Mashinalardan chiqayotgan zararli gazlarning ortishi
5. Sun'iy o'rmonlarning barpo etilishi ... .
6. Inson va tabiat ... .
7. Havoda dioksin moddasining ortishi ... .

III. Yangi mavzuni mustahkamlash:

1. Xazonlarni yoqish qanday oqibatlarga olib kelishini matn asosida izohlang.
2. Tabiatni asrashda to'kilgan xazonlardan qanday foydalanish kerak?
3. Dioksin moddasi insonga qanday zarar keltiradi?
4. Tabiatni asrash uchun yana nimalar qilish kerak?

IV. O'quvchilarni rag'batlantirish. darsni yakunlash, darsda faol qatnashgan o'quvchilar rag'bat kartochkalari bilan rag'batlantiriladi.

V. Uyga vazifani e'lon qilish: yangi mavzuni to'liq takrorlash va yangi mavzu yuzasidan bilimlarini mustahkamlab kelish.

O'IBDO': _____

(imzo)

(sana)

Zokirjon.com. veb-sayiti orqali o‘zingiz uchun kerakli hujjatlarni yuklab olishingiz mumkin.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz nza456 yoki nza445 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

**37 listdan iborat o‘zbek tili fanidan
9-sinf II chorak konspektini to‘loq holda olish
uchun telegramdan yozing.**

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To‘lov uchun: **UZCARD *880*9860230104973329*summa#**

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To‘liq holda olganingizdan so‘ng:
Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali veb-saytlarga joylamang.
Kanal va gruppalariga tarqatmang.

**OMONATGA
HIYONAT QILMANG.**

Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega bo'ling!

Bizda maktablar uchun quydagi hujjatlar mavjud.

- 1. 1-11-Sinflar uchun kelajak soati ish reja va konspektlari**
- 2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to'garak hujjatlari**
- 3. Sinf rahbar hujjatlari**
- 4. Metodbirlashma hujjatlari**
- 5. Ustama hujjatlari**
- 6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar va tezislar**
- 7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)**
- 8. Maktab ish hujjatlari**
- 9. Direktor ish hujjatlari**
- 10. MMIBDO' ish hujjatlari**
- 11.O'IBDO' ish hujjatlari**
- 12.Psixolog hujjatlari**
- 13.Xotin-qizlar qo'mitasi ish hujjatlari**
- 14.Kutubxona mudirasi ish hujjatlari**
- 15.Besh tashabbus hujjatlari**
- 16. Ommalashtirish uchun dars ishlanmalar va ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar**